

4.....תוכן העניינים

8.....רשימת ניתוחי מקרה

11.....הקדמה

15.....פרק 1 המונופול הגדרות ומושגים

15.....1.1 הגדרות בסיסיות

19.....1.2 מונופול במשפט ובשיח הציבורי

22.....1.3 מצבי שוק מורכבים והגדרת השוק

29.....1.4 קבלת החלטות על-ידי המונופול

37.....1.5 כוח השוק של המונופול

45.....פרק 2 הגורמים להתהוות המונופול

45.....2.1 שבעת הגורמים

46.....2.2 נגישות בלעדית למשאבי טבע

47.....2.3 הגנת פטנט, סוד מסחרי וקניין רוחני אחר

49.....2.4 הגנה על קניין רוחני - שוק התרופות בארה"ב

49.....2.4.1 רקע ומושגי יסוד

50.....2.4.2 עתירת האזרחים

51.....2.4.3 תשלומים הפוכים

52.....2.4.4 מנגנון הדחייה של 30 חודשים

53.....2.5 מונופול טבעי

53.....2.5.1 כשל השוק התחרותי

56.....2.5.2 מונופול טבעי בר קיימא

58.....2.6 התפתחות תיאוריית המונופול הטבעי בשוק החשמל בארה"ב

58.....2.6.1 רקע

61.....2.6.2 דה-רגולציה בשוק החשמל

62.....2.6.3 השפעת אברץ ג'ונסון

64.....2.6.4 המשך התמיכה הפוליטית במודל מונופול מפקח בשוק החשמל האמריקאי

65.....2.6.5 משק החשמל בארה"ב לאחר משברי האנרגיה בשנות ה-70

68.....2.7 התערבות ממשלתית: זיכיונות, רישיונות בלעדיים

70.....2.8 התנהגות מניפולטיבית של יצרנים

76.....2.9 כישרון אנושי-ניהולי/עסקי יוצא דופן

77.....2.10 התארגנות קרטלית-פוליטית

81.....2.11 סיכום

פרק 3	מגבלותיו של המונופול	83
3.1	אחד עשר הגורמים המגבילים את כוחו של המונופול	83
3.2	גורמי שוק	84
3.3	גורמי ממשלה ורגולציה	91
3.4	אבולוציה חברתית וטכנולוגית	105
פרק 4	המונופסון ומאפייניו	109
4.1	הגדרות ותיאור סביבת המונופסון	109
4.2	השפעתו של המונופסון על השוק	111
4.3	המונופסון והרווחה במשק	115
4.4	מונופסון בשוק העבודה	117
4.5	מונופסון ומחיר מינימום	118
4.6	המונופסון וגמישות עקומת ההיצע	119
4.7	מונופסון שהוא גם מונופול	120
4.8	ההתייחסות המשפטית בישראל למונופסון	122
4.9	אוליגופסון	128
פרק 5	ההיסטוריה של המונופולים	135
5.1	העת העתיקה	135
5.2	ימי הביניים	138
5.3	העת החדשה	145
5.4	העידן המודרני	148
5.5	מונופולים בישראל	162
פרק 6	חקיקת אנטיטראסט בעולם	167
6.1	רקע	167
6.2	דיני ההגבלים העסקיים בארה"ב	168
6.3	אכיפת חוקי ההגבלים העסקיים בארה"ב	176
6.3.1	מקרי מבחן	176
6.3.2	יישוב תביעות הגבלים עסקיים בארה"ב	182
6.4	הביקורת כלפי חוקי ההגבלים העסקיים בארה"ב	183
6.5	חקיקת הגבלים עסקיים בעולם	184
6.5.1	מגמות	184
6.5.2	חוקי ההגבלים העסקיים באיחוד האירופאי	185
6.5.3	חוקי ההגבלים העסקיים בבריטניה	186

187..... חוקי הגבלים עסקיים בישראל. פרק 7

187.....	רקע	7.1
201.....	התופעות העיקריות בהגבלים עסקיים	7.2
201.....	בעל המונופולין או המונופול	7.3
217.....	הסדר כובל	7.4
224.....	מיזוגים ורכישות	7.5

233..... מונופול למראית עין. פרק 8

233.....	המושג והרקע	8.1
234.....	שווקים בעלי פוטנציאל תחרותי	8.2
238.....	איום תחרותי מצד יבוא פוטנציאלי	8.3
240.....	סקטור היצוא במדינה קטנה ופתוחה למסחר בינלאומי	8.4
241.....	איום מצד מוצרים תחליפיים	8.5
241.....	שיפורים טכנולוגיים	8.6
243.....	גידול ביקושים למוצר	8.7
243.....	רגולציית מחיר	8.8
244.....	הגבלים עסקיים	8.9
245.....	כפיפות להתניות ממשלתיות אחרות	8.10
245.....	מונופול במוצר בר-קיימא	8.11

253..... מותג ומונופול. פרק 9

253.....	מבוא	9.1
255.....	תחרות מונופוליסטית	9.2
257.....	מותגים, בידול, וכוח מונופולי	9.3
265.....	פרמיית המותג וערך המותג	9.4
270.....	תופעת היבואן הבלעדי	9.5
271.....	קניבליזציה של מותגים (Multi-brands)	9.6
272.....	מודל הוטלינג והחתירה למרכז	9.7

281..... שימוש בגורמי ייצור על ידי המונופול. פרק 10

281.....	מבוא	10.1
283.....	הפעלת הכוח המונופולי ושוק גורמי הייצור	10.2
288.....	חסרונו של הלחץ התחרותי וה- "X-inefficiency"	10.3
290.....	אי יעילות בהקצאת מקורות: חוסר יעילות סטטטית	10.4
291.....	מונופול ואירגוני עובדים	10.5
294.....	מונופול המייצר תשומות למונופול אחר	10.6
295.....	העמדת יכולת ייצור גבוהה (ואף עודפת) כמחסום כניסה	10.7
297.....	בעלות זרה על מונופול והשפעתה על התעסוקה במשק	10.8
298.....	השפעת אברץ-גונסון	10.9

פרק 11 אי היעילות הכלכלית במונופול והתערבות ממשלתית ... 303

303	מבוא	11.1
305	אי יעילות הקצאתית (Allocative Inefficiency)	11.2
307	אי יעילות חלוקתית	11.3
307	אי יעילות הנובעת משתדלנות פוליטית במטרה לצבור רנטות	11.4
307	אי יעילות X : (X-inefficiency) סבלנות ניהולית	11.5
308	כלפי בזבז וחוסר יעילות	11.6
309	אי יעילות דינמית : מונופול, מחקר ופיתוח, וחדשנות	11.7
321	התערבות ממשלתית	11.7

פרק 12 מונופול דו-צדדי ... 323

323	הגדרה	12.1
327	"קו החוזה" ומונופול דו-צדדי	12.2
330	מונופול דו-צדדי המרוכז בידי פירמה אחת	12.3
333	שילוב אנכי כמונופול דו-צדדי בידי פירמה אחת	12.4

פרק 13 ריכוזיות, פירמידות שליטה וכוח מונופולי ... 339

339	רקע	13.1
342	המוטיבציה של בעלי שליטה ומנהלים	13.2
346	קונגלומרטים בעולם	13.3
349	בעיית משקים מתפתחים ומדינות קטנות	13.4
354	יצוא בהיצף וחברות בעלות כוח מונופולי	13.5
355	הערכת שווי מונופול	13.6
358	הערכות שווי בפירמידות שליטה	13.7
360	נספחים	13.8
361	13.8.1 תמצית דוח הוועדה להגברת התחרותיות	
363	13.8.2 הביקורת על מסקנות וועדת התחרותיות	
365	13.8.3 היטל צף והיטל משווה	
365	13.8.4 ניצול כוח מונופולי להפליית מחירים בין שני שווקים	
366	המחשה גרפית	

פרק 14 הרגולטור כמונופול ונטל הרגולטור ... 371

371	רקע	14.1
378	נטל הממשלה	14.2
379	הרגולציה – הרציונל והנטל	14.3
383	מדידת הנטל	14.4
387	רגולציה לא רצויה ואיפוק רגולטורי	14.5
389	נספח : מתודולוגיית SCM	14.6

395.....	רשימת מקורות
411.....	אינדקס
431.....	ספרי לומדון

רשימת ניתוחי מקרה

פרק 1: המונופול הגדרות ומושגים

21.....	1-1 מונופול של סופרמרקט מקומי
24.....	1-2 הגדרת שוק
25.....	1-3 הגדרת שוק החשמל בארץ
27.....	1-4 ענף הבנקאות בישראל ובעולם
39.....	1-5 מנהל מקרקעי ישראל – הקצאת כמויות וכוח שוק

פרק 2: הגורמים להתהוות המונופול

48.....	2-1 הפטנט של פולארואיד
54.....	2-2 תחבורה ציבורית
80.....	2-3 מגנים על הבית – חברת החשמל 2011

פרק 3: מגבלותיו של המונופול

88.....	3-1 "יבוא" מהעיר הסמוכה
90.....	3-2 גיוס לקוחות במערכת הבנקאית – נאמנות לקוחות
96.....	3-3 כישלון קרטל החלבנים בויסקונסין
97.....	3-4 הצלחתו של קרטל אופ"ק והאיומים על יציבותו
	3-5 "קבוצת ריכוז" התפתחות מדיניות הרשות להגבלים עסקיים
100.....	כלפי "קבוצת ריכוז" בישראל
102.....	3-6 חוק "המזהם משלם": החמרת הענישה הסביבתית בישראל
104.....	3-7 שוק בדיקות התקינה של טובין מיובאים
106.....	3-8 IBM והמונופול שלא פורק

פרק 4: המונופסון ומאפייניו

110.....	4-1 שכר מהנדסי אווירונאוטיקה בישראל
114.....	4-2 דוגמא מספרית לפעולת המונופסון
121.....	4-3 שוק קופות החולים בישראל
124.....	4-4 ענף החלב לשתייה וענף הובלת חלב גלמי

125	שוק הביצים שאינו ראוי למאכל	4-5
126	שוק הגרוטאות הברזליות בישראל	4-6
129	תעסוקת שחקני בייסבול בארה"ב	4-7
	תעסוקת פועלים ב-"ערי חברה" ("company towns") בארה"ב	4-8
129	בסוף המאה ה-19	

פרק 7: חוקי הגבלים עסקיים בישראל

208	אי הכרזה על הבורסה לניירות ערך בת"א כמונופול	7-1
209	ביטול הכרזת עלית כבעלת מונופולין בשוק הקפה השחור	7-2
	ניצול לרעה של מעמד מונופוליסטי בשוק: קביעת הממונה לגבי	7-3
212	חברת בזק	
213	שוק הקניונים בישראל	7-4
215	שוק הסיגריות בישראל	7-5
	מאמצי הקבלנים לרתום את הבנקים למאבקם ב"קבוצות	7-6
220	הרכישה	
	מתן פטור מאישור הסדר כובל להסדר בין בנק מסד ובנק אוצר	7-7
222	החייל	
	אי מתן פטור מאישור הסדר כובל להסדר בין 32 מורי נהיגה	7-8
223	במודיעין מכבים רעות	
228	התנגדות הממונה למיזוג בין תדיראן טלקום ובזקל תקשורת	7-9
	אישור הממונה לרכישת תיקי הביטוח של חברת "הסנה"	7-10
229	על ידי חברת "מגדל" וחברת "כלל"	
230	תנובה ורכישת משחטת עוף הנגב	7-11

פרק 8: מונופול למראית עין

238	שוק הסכמי חשיפה ליבוא בישראל	8-1
239	שוק המלט בישראל	8-2
242	שיפורים טכנולוגיים בשוק החשמל בארץ	8-3
	מערכת ההפעלה ויסטה של חברת מיקרוסופט	8-4
251	(Windows Vista)	

פרק 9: מותג ומונופול

261	שוק ההמבורגרים ו"ביתו של הוופר"	9-1
	תגובת אינטל לתחרות הצפויה בשוק המיקרו-שבבים לתעשיית	9-2
262	המחשבים	
263	חברת התוכנה JBoss: מה בין קוד פתוח ומותג סגור?	9-3
264	שוק תרופות המרשם לטיפול בכיבי קיבה בארה"ב	9-4
275	תהליך ההתקרבות של תכונות המכוניות מיצרנים שונים	9-5

פרק 10: שימוש בגורמי ייצור על ידי המונופול

- 10-1 מונופול המתחרה בשוק גורמי הייצור האם אפשר לנחש מי הבעלים האמיתי? 283
- 10-2 השפעת התארגנות מונופולית על גורמי הייצור 286
- 10-3 מס שקול 287
- 10-4 השפעת פירוק המונופולים במקרה של וועדים חזקים 293

פרק 11: אי היעילות הכלכלית במונופול והתערבות ממשלתית

- 11-1 קרב הענקים: מיקרוסופט נגד גוגל 320

פרק 12: מונופול דו-צדדי

- 12-1 עסקת זכויות המים בין עיריית לוס אנג'לס וחקלאי עמק אוונס .. 326
- 12-2 רובינזון וששת בתיבת אדג'וורת' 327
- 12-3 מונופולים דו-צדדיים וריכוזיות בענף החלב בישראל 330
- 12-4 שוק גדרות ההתרעה האלקטרוניות בישראל: מונופול מול מונופסון 332

פרק 13: ריכוזיות, פירמידות שליטה וכוח מונופולי

- 13-1 פירמידות ושליטה בעזרת הון מזערי 340
- 13-2 הדו"ח הפנימי של האוצר 343
- 13-3 הפער בין ביצועי החברה, מול התגמול ומוטיבציית הפעולה של המנהל 344

פרק 14: הרגולטור כמונופול ונטל הרגולטור

- 14-1 מונופול המימון הממשלתי בישראל בעשורים הראשונים לקיום המדינה 377
- 14-2 עלויות עקיפות של רגולציה וציות 386
- 14-3 רגולציה לא רצויה 388